

אפילו שיש עדים שלא נסתרה עם בעלה הראשון⁽²⁾.

שנינו בברייתא: בעלה השני אינו יכול לטעון טענת בתולים, ולא מזקינים אותו לבא לבית דין.

ואם כן, לא יתברר הדבר אם תחתיו זינתה או לא.

ומקשינו: הרי הדבר ספק הוא, ולמה לא נחוש שמא תחתיו זינתה, ואסורה היא לך⁽³⁾.

ומתריצין: **אמר רב שרביא**: הטעם שלא חיישינן שמא תחתיו זינתה, משום שמדובר בכגון שקידש ובעל לאלתר. שלא פירש ממנה בין קדושין לבעילה, שאז ברור בודאות שלא תחתיו זינתה.

ואיכא דמתני לה אמתניתין. יש שאמרו, שהדין ודברים בין רבה לרב אשי, וכן דברי רב שרביא, לא נאמרו על הברייתא, אלא נאמרו על משנתינו:

דתנן: בתולה שהיא אלמנה או גרושה או חלוצה מן הנישואין, והרי היא בחזקת שלא נבעלה — כתובתן מנה, ואין להן טענת בתולין.

שהרי כבר כנסה הבעל הראשון, ועליו לדעת שנבעלה על ידו, הואיל והיתה ראויה להבעל לו, שאין "אפוטרופוס" למונעו מביאה הראויה לו⁽¹⁾.

אמר רבה: זאת אומרת, מוכח מברייתא זו, שאם כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה — יש לה כתובה מנה!

ולא אומרים מקח טעות הוא זה, אלא מגיע לה מנה.

שהרי הבעל השני, ודאי כנסה בחזקת שהיא בתולה, שהרי סמך על העדים. ובכל זאת אם מצאה בעולה, אינו יכול להפסידה מנה הראוי לאלמנה מן הנישואין.

ואילו רב אשי דחה את הוכחת רבה, ואמר: בנישואין ראשונים של בתולה בעלמא, אם כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה —

לעולם אימא לך דלית לה כתובה כלל, משום שמקח טעות הוא.

ושאני הכא, בנישואין שניים, כשכנסה הבעל השני, הרי אפילו אם כנסה בחזקת בתולה ונמצאה בעולה, כתובתה מנה —

שהרי כבר כנסה לפניו בעלה הראשון, ולכן על הבעל השני לדעת שהיא נבעלה כבר,

עץ כדי שיחשב מקח טעות.

1. ר"ן.

2. התוס' הסבירו: שבעלה השני נושאה על דעת שהיא בעולה, ואע"פ שיש עדים שמעידים שלא נבעלה, אינו סומך עליהם, מאחר שהיו נישואין, וסובר שהעדים אומרים כן רק כדי לשבחה בעיניו.

3. קושיה זו לא קשה על המימרות שלעיל, "זאת אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה כתובתה מנה". משום ששם, אפשר לומר שמדובר שבא לב"ד ונתברר ע"י עדים שזינתה קודם לכן, אבל כאן בברייתא כתוב שאינו יכול לטעון, ומתוך כך לא יבא לב"ד ולא יתברר כלל. רש"י.

והוינן בה: בתולה מן הנישואין — היכי משכחת לה?

בהכרח, מדובר בכגון שנכנסה לחופה, ולא נבעלה עד שמת בעלה הראשון.

ועל כך אמר רבה: זאת אומרת, מוכח ממשנתנו האומרת שאין להן טענת בתולים, שכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה — כתובתה מנה.

ואילו רב אשי דוחה את הוכחת רבא, ואמר: לעולם אימא לך בעלמא כשכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה לית לה אין לה כתובה כלל, משום שמקחה מקח טעות הוא.

ושאני הכא, שלא נחשב למקח טעות מה שנמצאת בעולה, משום שהרי נכנסה כבר לחופה.

ומקשה הגמרא על משנתנו: וליחוש שמא תחתיו זינתה?!

ומדוע אומרת המשנה שאין להן טענת בתולים.

ומתריצין: אמר רב שרביא: מדובר כאן בכגון שקידש ובעל לאלתר.

ועתה מבאר הגמרא מה היא הנפקא מינה אם נאמרו דברי רבה ורב אשי על הברייתא או על המשנה:

מאן דמתני לה ממי ששנה את דבריהם אברייתא —

שאפילו כאשר יש עדים שלא נבעלה לראשון, סובר רב אשי שיש לו לבעל השני לחשוש שהיא בעולה, ואין זה נחשב שכנסה בחזקת בתולה.

ואם כן, כל שכן אמתניתין, שמדובר בה באופן שאין עדים על כך שלא נבעלה, נאמרו דברי רב אשי, שיש לו לבעל לחשוש שהיא בעולה.

ואולם, מאן דמתני לה את דברי רבה ורב אשי אמתניתין, שמדובר בה באופן שיש רק חזקה שלא נבעלה, ואין עדים, הרי רק בענין זה הוא שונה את דבריהם.

אבל אברייתא — לא מתני להו.

כי מהברייתא, המדברת באופן שיש עדים, שפיר מוכח דברי רבה, שכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה, ואין מקום לדחייתו של רב אשי "שאני הכא שכנסה ראשון", ואין היא בחזקת בתולה. משום דהבעל מצי אמר לה: אנא — אעדים כמכני!

והיינו, שיכול הבעל לטעון, אני סמכתי על העדים, והיא היתה אצלי בחזקת בתולה.

וכיון שאמרה הברייתא שאין השני יכול לטעון טענת בתולים, מוכח בודאי כשיטת רבה, שאמר "זאת אומרת, כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה — יש לה כתובה".

מתניתין:

ארוס האוכל סעודת אירוסין אצל חמיו, ביהודה, שלא בעדים —

אינו יכול לטעון טענת בתולים, מפני שמתייחד עמה.

לפי שהיו נוהגים ביהודה לייחד את הארוס עם ארוסתו, כדי שיהא "לבו גס בה".

אין לו טענת בתולים" — מיבעי ליה לתנא לומר!

אלא שמא תרצה לתרץ, ש"כל שלא נהג" **אסיפא** נאמר, על המנהג שמייחדים עדים למשמש את החתן והכלה, שאם לא העמיד עדים למשמש אין לו טענת בתולים.

גם זה לא יתכן. כי אם כן —

"כל שלא מושמש על ידי עדים, אינו יכול לטעון טענת בתולים" — מיבעי ליה, היה צריך התנא לומר! שהרי הבעל הוא זה שמושמש על ידי העדים.

ומתרץ אמר אבוי: לעולם "כל שלא נהג" — נאמר ארישא, על המנהג ביהודה שהיו מייחדים את החתן והכלה.

ומה שקשה, אם כן, היה לו לתנא לומר "כל שנהג".

יש לתרץ, שאכן תני, יש לך לתקן את לשון הברייתא, ולשנות "כל שנהג".

אמר ליה רבא: והא כל "שלא נהג" קתני!

ואינך יכול לתקן את לשון הברייתא ללשון הפוכה ממה ששנינו בה עד עתה. לפי שאפשר אמנם לשנות את לשון הברייתא, אבל אי אפשר להופכה.

אלא, אמר רבא: מה שנאמר בברייתא "כל שלא נהג", הוא לגבי מנהג גליל, שלא היו מייחדים את החתן והכלה.

והכי קאמר התנא בברייתא: כל שלא נהג

כניסתן לחופה, כדי שלא ירמו באותו הלילה לקלקל זה את זה על ידי תרמית — שלא יראה הבעל דם בתולים, ויאבד בכונה את המפה עם הדם. ושלא תביא האשה מפה אחרת שיש עליה כבר טיפי דמים.

ובגליל — לא היו עושים כן.

ג. ביהודה, בראשונה היו שושבינין ישנים בבית שחתן וכלה ישנים בה.

ובגליל — לא היו עושים כן.

ומשמע מכך שביהודה נהגו למשמש את החתן ואת הכלה, שיש מקומות ביהודה שלא נהגו בהם לייחד את החתן והכלה.

שהרי במקום שנהגו לייחד, אין תועלת במשמוש, שהרי אין שם טענת בתולים.

ומוכח מהברייתא, שמקומות מקומות יש, שחלוקים במנהגם.

עוד שנינו בהמשך הברייתא: וכל שלא נהג כמנהג הזה, אינו יכול לטעון טענת בתולים.

והוינן בה: אהייתא? על איזה מנהג אומר התנא שאם לא נהג כן אינו יכול לטעון טענת בתולים.

אילימא אם נאמר ארישא, על המנהג שמייחדים את החתן עם הכלה —

לא יתכן לומר זאת. כי אם כן, היה צריך התנא לומר להיפך —

ו"כל שנהג כמנהג הזה להתייחד עם הכלה,

עדים שאכל, והיא טוענת שאכל, עליה להביא ראיה כיון שיש מקומות שאינו אוכל ואינו מתייחד, וכדנתיא מקומות מקומות יש.

אחת אלמנת ישראל ואחת אלמנת בת כהנים כתובתה מנה. שבאלמנה לא הוסיפו הכהנים לכתובתה.

אבל בית דין של כהנים [בית דין מיוחד של כהנים שהיו מתקנים ודנים על עניני הכהונה] היו גובין לכתובת בתולה בת כהן ארבע מאות זוז, כשנשאת לכהן. וכל שכן כשנשאת לישראל, שאז היא מפסידה את כהונתה, ולא מיחו בידם חכמים, לומר קנאה אתם מטילים בין המשפחות:

גמרא:

תנא שנינו בבביתא: ואלמנת כהנים — כתובתה מאתיים.

ומקשינן: והאנן תנן במשנתינו: אחת אלמנת ישראל ואחת אלמנת כהנים — כתובתן מנה.

ומתרצינן: אמר רב אשי: שתי תקנות הוו.

מעיקרא תקינו לכתולה ארבע מאות זוז, ולא למנה מנה.

כיון דחזו דמזלזלי בהו באלמנות, שהיו קלות יב-ב בעיניהם להוציאן מפני שכתובתן מועטת, תקינו להו מאתן כדי שלא יתגרשו כל כך בקלות. ותקינו כן רק לאלמנות כהנים, משום שהכהנים חשובים יותר, וגנאי להם גירושי בנותיהן יותר מישראל.

כיון דחזו [שראו] חכמים דקא פרשינן מינייהו שלא רצו להתחנן עם אלמנת כהן, משום דאמרי אינשי: עד דנסבינן אלמנת כהנים, נזייל נסיב בתולה בת ישראל [שהיו

מנהג גליל בגליל, אלא נהג מנהג יהודה בגליל, והתייחד עם כלתו קודם הנישואין — אינו יכול לטעון טענת בתולים.

ואילו רב אשי תירץ, ואמר: לעולם "כל שלא נהג" נאמר אסיפא, על המנהג ביהודה שהיו מייחדים עדים לחתן ולכלה.

ותני, יש לך לתקן את לשון הברייתא ולשנות בה כך: "כל שלא מושמש".

ותיקון שכזה אפשרי, שאינו כנגד מה ששינונו עד עתה.

והוא תיקון לשון ולא היפוך לשון.

מתניתין:

מי שמוסיף על כתובתו יותר ממאתיים זוז לכתולה ומנה לאלמנה, רשאי לכתוב את התוספת בכתובה, אבל חייב לציין שהיא תוספת, ואינו יכול להכליל את התוספת בתוך חיוב הכתובה, ואינו יכול לכתוב "שלוש מאות זוזי דחזי ליכי" [הראויים לך], לפי שאין ראוי לה אלא מאתיים.

אלא שבית דין של הכהנים תיקנו שתהא כתובת בת כהן ארבע מאות זוז בנישואי בתולה. והיתה זאת תקנה גמורה ומחייבת, כדין תנאי כתובה, ולכן היו כותבים בכתובת בת כהן לכתולה "ארבע מאות זוז דחזי ליכי".

וכמו כן, אם לא היו כותבים לה כתובה כלל, היא היתה גובה ארבע מאות זוז מכח התקנה הזאת, שאינה תוספת כתובה שנהגו בה הכהנים, אלא היא חיוב גמור בכתובה עצמה, מכח תקנתם של בית דין של כהנים.